

Olie en een hete koude winter

COBY VAN DER LINDE

DE POLITIEKE BEROERING IN HET MIDDEN-OOSTEN HEEFT DE internationale oliemarkt, die toch al gespannen was, nog onrustiger gemaakt. Onzekerheid over de continuïteit van het aanbod heeft de prijs van olie medio oktober opgedreven naar een niveau van boven de 35 dollar per vat van 159 liter. Deze onzekerheid wordt gevoed door de mogelijke ondersteuning van de Palestijnen met economische sancties door olieproducerende landen in de regio. In het bijzonder de geluiden uit Irak hebben de marktpartijen erg zenuwachtig gemaakt, omdat Irak, vanwege het eigenbelang, met een vermindering van de olieproductie, of een dreiging daarmee, veel politiek en economisch gewin kan behalen.

Ondanks de bepalingen van het VN *Voedsel voor Olie*-programma, waarbij Iraks olieproductie werd gekoppeld aan een maximum inkomen, dat nu ver overschreden wordt als gevolg van de hoge olieprijs, produceert het land inmiddels weer 3 miljoen vaten per dag. Deze productie kan de markt, in de huidige krappe marktomstandigheden, niet missen.

Op de vergadering van de OPEC van 10 september jl. werd besloten de olieproductie voor een derde maal dit jaar te verhogen, om de olieprijs, die al geruime tijd tussen de 30 en 35 dollar zweven, beneden 28 dollar te brengen. Op 1 oktober jl. werd deze produktieverhoging ingevoerd, te midden van de steeds heftiger oploeiende straatoorlog in Israël en de Palestijnse gebieden. Inmiddels produceert Saoedi-Arabië al bijna 9 miljoen vaten per dag en komt het eind van de onbenutte productiecapaciteit ook voor dit land in zicht. Van de andere OPEC-landen hebben alleen de Verenigde Arabische Emiraten en Koeweit nog enige onbenutte capaciteit. De vraag is of deze drie producenten samen nog voldoende capaciteit hebben om een eventuele produktiestop van Irak op te vangen. Irak is in de aantrekkelijke positie gekomen waarin het munt kan slaan uit de politieke spanningen in het Midden-Oosten. Het verschuiven van troepen en het dreigen met vermindering van de eigen olieproductie stellen Irak in staat zowel politiek te scoren bij de Palestijnen als te proberen een versnelde opheffing van de VN-sancties te bewerkstelligen.

De opgelopen spanningen in het Midden-Oosten komen in een periode waarin de OPEC toch al veel moeite heeft de olieprijs te stabiliseren op het gewenste niveau van 22-28 dollar per vat. De produktieverhogingen van de OPEC - in 2000 nu al ruim 2 miljoen vaten per dag meer - alsmede de verkopen uit de Amerikaanse strategische olievoorraad hebben het aanbod dit najaar aanzienlijk verruimd. Met deze verruiming van het aanbod van ruwe olie wordt het probleem in de markt echter slechts ten dele opgelost.

De capaciteit in de wereld om olie door middel van raffinage om te zetten in olieproducten nadert haar grenzen. Vooral de krapte op de markten voor olieproducten, zoals benzine, diesel en stookolie, houdt de prijzen nu nog onder druk. In dit verband getuigt de aankondiging van Japan en Europa dat ook zij overwegen de strategische voorraden aan te spreken, van een veel constructiever opstelling, omdat beide een aanzienlijk deel van de voorraad in verwerkt product aanhouden. Speciaal een koude winter in de Verenigde Staten kan voor aanzienlijke problemen zorgen in de stookoliemarkt. Afgezien van de fysieke krapte van de markt, levert de recente concentratie van de verwerkende industrie als gevolg van het milieubeleid distributieproblemen op in het noord-westen van de Verenigde Staten.

Voor de internationale gemeenschap hangt veel af van de diplomatieke inspanningen om te zorgen dat Saddam Hoessein zijn spel niet kan spelen en dat de onrust op de internationale oliemarkt niet verder wordt opgevoerd. De kwetsbaarheid van het Westen is door een oplopende afhankelijkheid van olie-importen de laatste jaren steeds groter geworden. De Verenigde Staten importeren thans zo'n 58% om aan de binnenlandse oliebehoefte te kunnen voldoen; voor Europa en Japan zijn deze percentages respectievelijk 61% en 95%. Het aandeel van het Midden-Oosten in de internationale export van olie is zeer groot; met 45% is de regio veruit de belangrijkste leverancier van olie in de wereld. Ook de ontwikkelingslanden lijden onder de hoge olieprijs. Het Internationaal Monetair Fonds waarschuwde al vorige maand voor tegenvallende groeieresultaten van deze groep olie-importerende landen.

De geruststellende geluiden uit Saoedi-Arabië dat er geen enkele aanleiding is in het licht van de spanningen tussen Israëliërs en Palestijnen het Saoedisch oliebeleid te veranderen zijn belangrijk, maar de waarde ervan kan moeilijk worden ingeschat bij verdere escalatie van het conflict. In dat opzicht is het terecht dat de internationale markt heel zenuwachtig is uit vrees voor een hete koude winter.

Over de auteur

DR COBY VAN DER LINDE is hoogleraar Internationale Politieke Economie en Internationale Oliemarkten aan de Universiteit Leiden en Senior Research Fellow aan het Instituut Clingendael.

Voor bestelling van het complete novemnummer of voor het nemen van een abonnement kunt u contact opnemen met Uitgeverij Van Gorcum, telefoon 0592-379555.

Abonnementsprijzen:

particulier	f	99,50
instelling	f	115,-
student	f	80,-
los nummer	f	13,-